

VESTI z GORIŠKEGA

Za pravico na tej in oni strani

GOSPODARSTVO

Šolska statistika in modrovanje dnevnika »Messaggero Veneto«

Sobotni (20. t. m.) »Messaggero Veneto« se bavi s statistiko o slovenskem šolstvu v Italiji, bolj točno na Tržaškem, in o italijanskem v Istri. Pri tem pa zavedo in številke po svoje tolmači, kritizira in poučuje.

Nas te številke zanimajo, ker, čeravno nepopolne ali zamolčane, so vendar precej poučljive.

Na Tržaškem je vsega skupaj 2.359 slovenskih učencev, v Istri pa samo 272 italijanskih. Odtod »Messaggero« zaključuje, da se Italijanom v Istri godi slabše kot pa Slovincem v Italiji, zlasti če pomislimo na dejstvo, da je leta 1910 bilo pod Avstrijo v Istri 33 italijanskih ljudskih šol s 119 učitelji in 12 slovenskih s 26 učitelji. To namreč v območju sedanjega koprskega okraja.

Leta 1943 pa je bilo tam 59 italijanskih ljudskih šol z 8279 učenci in 241 učitelji, zraven pa še srednje italijanske šole s 1119 dijakov in 64 profesorjev. Vsega skupaj torej 9398 učencev in dijakov ter 305 šolnikov.

Nobene slovenske šole in torej niti enega slovenskega učenca in šolnika! Reči in piši: niti ene slovenske šole, niti enega slovenskega učenca, niti enega slovenskega šolnika!

Vse Slovence je italijanska vladajoča oblast čez noč raznarodila!

Cemu se torej »Messaggero Veneto« pritožuje, če se raznarodovani Slovinci in tudi Hrvatje danes vračajo v narode svojeva naroda, saj je ta pojav popolnoma naraven. In Vladimir Gortan ter drugi istrski borci proti fašizmu za čast in obstanek slovenskega in hrvatskega ljudstva na svoji lastni zemlji niso zaman trpeli in žrtvovali svoje življenje pod fašističnim terorjem!

Sklicevati se, kot to dela »Messaggero Veneto« na avstrijsko statistiko iz leta 1910 je povsem tvegano, kajti kakor on trdi, da Avstrija ni bila anklonjena Italijanom, tako mirne vesti trdimo mi, da so vsa območja imela takrat v rokah Italijani, tudi tisti, ki so prišli iz Italije v Avstrijo.

Ti Italijani pa so razpolagali s posebnimi fondy, ki jim jih je nudila italijanska vlada, kot to zgovorno pravi sam Giolitti v svojih spominih.

Na drugi strani pa mora »Messaggero Veneto« priznati, da so Italijani sami svojevoljno zapustili Istru in se raje preselili v Italijo. Tako njihovo početje je obsodil že profesor Diego De Castro, kateremu so pri tem bili najbrž za vzgled Slovinci in Hrvatje, ki so v ogromni večini doma ljubovali raznarodovalni politiki fašizma in se ji mučniško upirali.

V ostalem pa so Italijani, Slovenci, Hrvatje in Srbi vsi enaki pod tamkajšnjim komunističnim režimom, medtem ko smo bili Slovinci in Hrvatje pod fašizmom obojejeni na smrt.

Pa še nekaj o številkah, ki so »Messaggero« tako zelo drage.

V dolinah Nadiže, Tera in Bele živi vsaj 29.000 Slovencev, kakor to dokazuje uradno poročilo predsedstva rimske vlade. Pa vendar ne obstoji tam niti ena sama slovenska šola! Čudno, da se kaj

takega dogaja v demokratični Italiji s krščenjsko demokratično vlado na čelu!

Na Goriškem pada število učencev v slovenskih šolah od leta do leta. Kdo je temu kriv? Vlada in oblasti, ki nočejo izdati pravičnega šolskega in zaščitnega zakona, kljub vsem nekdanjim obljubam, da se nam bo godilo dobro.

»Messaggero Veneto« se pritožuje nad neko Titovo čarovno palčko (baccetta magica), toda v Istri tista »baccetta magica« samo vrača materini govoricni raznarodovane Slovence in Hrvatje, medtem ko italijanska »baccetta magica« pretvarja Slovence v Italijane.

Pa vendar je »Messaggero Veneto« že pisal, naj rimska vlada nudi Slovincem v Italiji povsem pravičen šolski zakon. Isto želimo in zahtevamo mi od strani jugoslovanske vlade za Italijane v Istri!

Romunistični poslanec Giolitti izstopil iz stranke

Komunistični poslanec Giolitti iz Piemonta je te dni izstopil iz stranke in sporočil, da odstopi tudi kot poslanec.

Po znanih izjavah Hruščeva na XX. kongresu komunistične partije je Giolitti, sorodnik nekdanjega predsednika ministrskega sveta pred fašizmom, napisal in izdal posebno brošuro, ki je imela namen nekako demokratizirati komunistično strankarsko gibanje, zlasti kar zadeva vodstvo in kritične razprave med komunisti.

To pa ni šlo po volji Togliattiju in

njegovim pristašem, ki so Giolittijevo pisanje obsodili in njega samega jeli bojkotirati.

V pismu, ki ga je Giolitti poslal komunistični federaciji province Cuneo, in s katerim poudarja demisijo, poudarja vse svoje v brošuri izražene misli, očita Togliattiju, da je namenoma potvarjal misli, ki jih je v brošuri izrazil, in trdi, da zahteva svobodo idejam!

K proslavi petdesete oblet. »Balkana«

Gospod urednik!

V slovenskih listih, tudi v »Demokraciji«, sem čital o proslavi petdesete obletice akademskega društva »Balkana« iz Trsta. To društvo je delovalo zlasti v prvih letih njegove ustanovitve in je dalo narodu nekaj značajnih narodnih mislecev in delavcev. Borilo pa se je za pravice in svobodo našega naroda, našega človeka.

Zato pa sem trpko občutil pri srcu, ko sem bral, da so petdeseto obletnico »Balkana« proslavljali v Sežani, namesto v današnjih dneh bolj pomembnem kraju, to je v Trstu, kjer je društvo »Balkana« imelo svoj sedež. Se bolj grenko se mi je pri srcu storilo, ko sem čital, da so bili na proslavo povabljeni predstavniki komunističnega režima, ki svobodo in pravice slovenskega naroda tako brezobzirno tepta!

Kaj pravite k vsemu temu Vi, gospod urednik, ko se Vaš list vedno tako sijajno bori za pravico in resnico?

Doctor juris.

Občinska seja v Sovodnjah

V sredo 17. t. m. se je po dolgem presledku zopet vršila seja sovodnjanske občinskega sveta, na kateri so dodatno delo za obnovo matičnega seznama naročili občinskim uradnikom, ki ga bodo opravljali v naturah. To pa zato, ker je prefektura zavrnila sejni sklep od 24. aprila, s katerim je bilo to delo naročeno tvrdki Marchetti.

Tri temnice za okna občinskega doma, ki bodo stale po 12.900 lir vsaka in pa popravilo vrat je svet tudi odobril.

Občinskemu spravnemu sodniku bodo izplačali mesečno nagrado po 2 tisoč lir, medtem ko bodo občinskemu zdravniku, ki bo vršil tudi pregled šolskih otrok, plačevali po 3 tisoč lir na mesec.

Dominika Kovica s Peči so sklenili poslati na kirurški pregled v Padovo; pa so bolniško oskrbo Cecilije Devetak pa so potrdili sklep odbora od 26. febr. 1957, št. 33.

Nadalje je občinski svet ugodil prošnji za otvoritev postnega urada v občinskem prostoru in potrdil odborov sklep za nabavo 600 kubič. metrov gramoz po 650 lir kubič. meter, ki bo služil za vzdrževanje občinskih cest.

Tudi prošnjo na pristojno ministrstvo z načrtom za asfaltiranje glavne poti od

Standreža do gornjih Gabrij je svet odobrila. Pravzaprav je svetu bil predložen načrt iz leta 1954 s 5-odstotnim poviškom, tako da znaša proračun 46 milijonov lir. Pri tem pa občanji vprašujejo: kako da je prišel pred občinski svet načrt iz leta 1954? Ali ni bil takrat poslan v Rim, in ali ga je ministrstvo odbilo? Kako in zakaj?

Eno glavnih točk dnevnega reda je predstavljala obračun lanske uprave, ki izkazuje 2 milijona in 243 tisoč lir primanjkljaja. Ni kaj reči, tako imenovana »ljudska« uprava v rokah titovcev se precej dobro izkazuje s primanjkljaji, njihovi listi pa pri tem kritizirajo samo druge!

Pri vprašanju napeljava električne luči k trem hišam na Malniščah, kar bi stalo 190.000 lir, je župan dejal, da občina tega bremena ne zmore. Takoj ga je svetovalec g. Cernic iz Rupe zavrnil, da je napeljava luči na Malniščah bila v volilnem programu titovske liste. Na to opazko niso seveda imeli besede niti župan niti odborniki niti ne večinski svetovalec. G. Cernic je predlagal, da se pri stvari najde kako rešitev: posojilo ali kaj drugega. Končno so sklenili vprašati prizadete tri družine, ali bi bile pripravljene prispevati vse tri skupaj s 70.000 lirami. Ostalo bi krila pa občina. V osmih dneh se morajo te tri družine izreči in obvezati, da plačajo, predno luč zasveti, sicer ta sklep pade.

Na koncu se je župan odgovoril na vprašanje, ki so mu ga že meseca junija bili postavili opozicijski svetovalec, ali je namreč odbor podveljval kakor korake za pomoč po slani prizadetim kmetom. Župan je odgovoril, da se je obrazil na pristojna mesta, a ker ni občina trpela 50 odstotkov škode na vseh pridelkih in posevkih, ne morejo kmetje biti deležni kakor pomoči.

Zdravniška posvetovalnica v Števerjanu

V soboto 20. t. m. popoldne so v Števerjanu otvorili zdravniško posvetovalnico za matere in otroke, ki ima svoj sedež v občinski hiši. Posvetovalnico vzdržuje uprava goriške province, prostor je dala na razpolago pa števerjanska občina.

Za priložko so prišli v Števerjan gg. prefekt dr. Nitri, predsednik goriške province dr. Culot, zdravniki gg. dr. Rutar, dr. Kreiner in dr. Genovesi ter tajnik goriške province dr. Grion. Goste je sprejel in pozdravil župan g. Podveršič v prisotnosti vsega občinskega sveta in številnih občinarjev.

Prefekt in dr. Culot sta prisotnim obrazložila veliki pomen, ki ga za matere porodnice in pa za dojenčke ima otvorjena zdravniška posvetovalnica, ki bo seveda brezplačna. Tega se seveda vsi števerjanci dobro zavedajo in so za to posvetovalnico upravi goriške province hvaležni.

Matere pa naj se posvetovalnice kar poslužujejo, ker je to v korist in zdravje njih samih in njihovih otrok.

Pereče občinske zadeve

Župan Podveršič je porabil priliko, da je ob navzočnosti občinskih svetovalcev obrazložil gospodu prefektu nekaj bolj perečih vprašanj, ki obtežujejo občinsko upravo: šola, vodovod, ceste, električna

V VINOGRADU — Kjer smo prednje poganjke trt preščajpavali, so iz teh poganjkov izrastli novi poganjki, tako imenovani zalistniki. Ko bomo s škropljenjem prenehali, to je nekako koncem meseca julija do prvih dni avgusta, bomo te zalistnike porezali, in sicer tako, da pustimo rasti po enega do dveh listov. Ta dva lista moramo pustiti predvsem zato, da ostane grozdje v senci pod listi in ga tako sonce ne ožge ter s tem tudi grozdje obvarujemo, kolikor toliko, v slučaju toče. Sploh moramo odstraniti vse one poganjke - zalistnike, ki poženejo potem, ko smo zadnjič škropili. Seveda ne bomo tega dela opravljali pri mladih, do triletnih trtah, katerim moramo pustiti vse izrastke, da se tako dobro ukoreninijo. Bomo pa take mlade trte škropili še nadalje, vse dokler rastejo. Ta pozna škropljenja je najbolje vršiti z uporabo prahu Aspor po 250 gramov na 100 litrov vode. S tem prahom je škropljenje bolj enostavno v pripravi.

Sedaj ko je sadno drevje in pa tudi trte v drugem soku, opravimo cepljenje v speče oko. To cepljenje ne bomo posebej opisovali, ker ga vsak kmet dobro pozna, pač pa pripominjamo, da naj to delo opravljajo le dobro izurjeni cepilec. Zlasti pri cepljenju trt moramo paziti, da potrebne cepiče pobere mo le s trt, ki dobro rodijo, kar je sedaj lahko ugotoviti. Tako vcepljeno oko na trtah moramo takoj namazati z brozgo modre galice in apna ali prahu Caffaro, da oko ne uniči peronospora. Čez kakih osem dni bomo odstranili vez toliko na trtah, kakor na sadnem drevju in namazali celo oko z brozgo modre galice ali prahu Caffaro. Če se katero vcepljeno oko ni prijelo, lahko cepitev ponovimo tudi dvakrat.

vse dokler se podlaga maja, kar je vidno iz tega, da se lub odlušči. Vcepljena očesa na trtah rada napade peronospora, ker so navadno blizu zemlje, na breskvah pa napada vcepljena očesa smola. Tem nevarnostim se lahko izognemo na ta način, da nad vcepljeno oko ovijemo list koruze v obliki strehe in ga na vrhu privežemo. Na ta način obvarujemo vcepljeno oko pred vlago, bodisi dežja, kakor rose, katera pospešuje omenjeni bolezn.

Crvivost hrusk in jabolk je letos posebno številna, najbrž predvsem zaradi zadnje močne vročine, prav gotovo pa, če nismo prej škropili z arzenatom. Sedaj bo nastopila še druga in tretja generacija črva. Zato moramo pozno zoreče sadno drevje sedaj škropiti s svinčevim arzenatom po 300-500 gramov na 100 litrov vode. Temu škropljuvju primešajmo po 200 gramov prahu Aspor, da preprečimo grintavost sadja. Sedaj dozorevajoče sadje pa seveda ne smemo več škropiti, ker bi s tem sadje zastrupili.

NA NJIVAH — Košnjo detelje opravljamo, ko je v cvetju, ker vsebuje tedaj največ hranilnih snovi. Po vsaki košnji moramo deteljišče pognojiti z apnenim nitratom ali čilskim solitrom, da s tem zboljšamo in pomnožimo pridelek. Na vsakih 1.000 kvadratnih metrov površine potrosimo po 10 kilogramov tega gnojila in po možnosti prevlečemo površino z brano.

Goriški pevci na Koroškem

V soboto in nedeljo, 20. in 21. t. m., je pevski zbor SKPD iz Gorice pod vodstvom prof. Fileja gostoval na Koroškem. S tem so Goričani hoteli vrniti obisk koroškim bratom, ki so že večkrat s svojo pesmijo in besedo nastopili v dvorani na Placuti.

Najprej so nastopili na celovškem radiu, kjer so snemali zborovski del. Proti večeru so se podali v Sent Janž v Rožu, kjer so imeli prvi koncert. Celotna prireditelj je bila posvečena Simonu Gregorčiču; v ta namen so izvajali amo pesmi na njegovo besedilo. Prvi del je obsegal šest pesmi skladateljev Deva, Aljaža, Juvanca, Vodopivca, Adamiča in Nedveda. V drugem delu sta nastopila solista sopranistka Mira Brajnikova in baritonist Vence Čorjan z dvema samospelvoma. G. Ljubka Sorlijeva pa je prikazala lik Gregorčiča-pesnika. Kot zadnja točka sporeda je bila mogočna Sattnerjeva kantata »Mestejva prisega« za mešani, moški in ženski zbor ter soli, ob klavirski spremljavi gđe. Lojzke Bratuževe. Z istim sporedom se so Goričani predstavili tudi naslednji dan v Smihelu v Podjunju, kjer je kljub slabemu vremenu bila dvorana prenapolnjena. Tu se je koncerta udeležil tudi predsednik NSKS in ravnatelj novoustanovljene slovenske gimnazije, dr. Tischler. Zvečer so Goričani odhiteli še v St. Jakob v Rožu, da pokažejo še tam bogastvo primorske pesni in melodije.

Povsod so naši pevci in solisti želi o-bilo priznanja. Cutili so, da posredujejo svojo pesem svojim bratom, ki zadevajo ob iste težave v boju za narodni in kulturni obstoj. Na njih krogu preko zelez-nih travnikov in mičnih vasi je Goričane spremljal znani in neutrudni kulturni delavec in organizator.

Polni lepih vtisov so se Goričani vrnili domov zgodaj v jutro s prepričanostjo in zavestjo, da niso sami, ki se v zamejstvu borijo za svoje pravice in da je vez med njimi nujna in potrebna.

Pokriti občestne jarke

Ljudje se sprašujejo, kdaj neki misli občina pokriti občestni jarek v ul. Cravos, po katerem se odteka odpadki iz bližnje bolnišnice, kar ni iz higienskih razlogov nikakor na mestu.

Kar velja za občestni jarek v ul. Cravos, velja pravzaprav tudi za občestna jarka v ul. Blaserna in ul. Giustiniani, in to ne samo iz higienskih, ampak tudi iz estetskih razlogov, ker je res precej neprijetno, in rekli bi, za občino dokaj nečastno, gledati, kako po njih plava, in prav ob poteh, ki vodijo k mednarodnemu bloku, raznovrstna šara, posebno če pomislimo, da na kaj takega v drugih delih mesta ne naletimo.

DOL

Po najnovejših vesteh je družba S.E. L.V.E.G. končno pripravila proračun za elektrifikacijo Dola, za kar se je zanimala ne samo sedanja komunistična občinska uprava, kot bi to radi prikazovali nekateri tukajšnji časopisi, ampak tudi prejšnja demokratična.

Ker bi delo stalo okrog sedem milijonov lir, s katerimi doberdoška občina nikakor ne razpolaga, bo moral občinski svet napraviti verjetno še precej korakov, preden bo načrt lahko izvršen, in bo tako najlažje razumel, kaj pomeni upravitelj občino, ki sama ne razpolaga z zadostnimi finančnimi sredstvi. Ljudje pa bodo lahko uvideli, da so bili neupravičeni napadi, ki so jih na ta račun komunisti namenili prejšnji občinski upravi.

Če bi se denar valil v velikih kupih v občinski blagajni, bi bila prav gotovo že vsa dela dokončana pred zadnjimi občinskimi volitvami, in sedanji sedeči občinski možje bi ob pomanjkanju važnejših vprašanj lahko šteli, koliko muh in obadov se redi z živino po kraških gmajnah...

Amerika in Italija med vojno

Druga knjiga o »odnosih Združenih držav Amerike s tujimi državami v letu 1940«, ki so jo v Ameriki objavili predpretekli teden, se nanaša na vztrajno prazdevanje predsednika Roosevelta, da bi Italija ne stopila v vojno.

Najprvo je Roosevelt večkrat povabil k sebi italijanskega poslanika, kneza Colonna in ga nagovarjal k temu. Potem je dogovorno - papežem naslovil na Mussolinija več poslanic, medtem pa jasno povedal poslaniku knezu Colonna, da bo tekma v oroževanju v kratkem času izbrnela vse države, razen Amerike, ki bo lahko vztrajala več časa kot druge, kar bo pomenilo, da bo v vojni zmagala le ona in njer zaveznice. Na te Rooseveltove izjave je knez Colonna pritrldil z miganjem glave, ne pa tudi z besedo.

19. aprila 1940 je vatiškanski državni tajnik, kardinal Maglione, opozoril ameriškega poslanika v Vatikanu, Myrona Taylorja, na zelo nujno potrebo, da se Mussolinija povabi, naj ne stopi v vojno. Drugi dan, 20. aprila, se je Myron Taylor sestel s papežem samim, ki je bil mnenja, da bi moral Roosevelt takoj nastopiti pri Mussoliniju s posebno poslanico.

Tudi on, papež, da bo skušal Mussolinija prepričati. Odtod Rooseveltova poslanica Mussoliniju 29. aprila z izjavo, da bo razširitev vojne, seveda z vstopom Italije, imela dalekosežne posledice ne samo v Evropi, ampak tudi na Blížnjem in Daljnem vzhodu ter v treh Amerikah. Ameriškega poslanika, ki mu je v imenu Roosevelta govoril, pa je Mussolini odgovoril, da se mora začrtati nova karta Evrope, pri čemer da ima Italija svoj prostor. In še: da se Italija čuti v Sredozemskem morju ujetnico in zahteva prost izhod v Atlantsko morje skozi Gibraltar.

Tudi Ciano, Mussolinijev minister zunanjih zadev, je stal na strani Mussoli-

nija in ni ničesar storil, da bi se Italija odpovedala vojne napovedi.

To pomeni, da so bili vsi tedanji fašistični prvaki, v Mussolinijem na čelu, za vojno napoved in da so se Mussoliniju uprli 25. julija 1943, ko je bila izguba vojne že dejstvo. Toda 25. julija 1943 jim je šlo za to, da si rešijo kožo, kajti če bi bili resnično proti vojni, bi se bili Mussoliniju uprli že pred napovedjo vojne, ki je sledila 10. junija 1940.

Ko je Nemčija marširala proti Belgiji, Holandski in Luksemburgu, je Roosevelt ponovno intervenciral pri Mussoliniju, seveda po svojem poslaniku, in ga tudi v imenu dvajset ameriških republik rotil, naj ne stopi v vojno. Toda Mussolini je 18. maja 1940 odgovoril, da Italija ne more ostati odsotna v trenutku, ko se kuje usoda Evrope.

Ze 27. maja 1940 je Ciano povedal poslaniku Združenih držav Amerike, da Italija stopi v vojno prav gotovo, čeravno mu točnega dne ne zna še povedati, toda v prav kratkem času.

30. maja je Cordell Hull poslal ameriškega poslaniku v Rimu osebno poslanico Roosevelta za ministra Ciana z izjavo, da če Italija stopi v vojno, pritegne nujno v vojno še druge države, in Združene države bodo v tem primeru svojo oboževanje povečale in pospešile.

1. junija 1940 je Ciano povedal ameriškega poslaniku Philippsu, da Mussolinij ne sprejema nadaljnjih »pristikov«. Končno je 10. junija 1940 italijanski poslanik v Washingtonu, knez Ascanio Colonna, sporočil Rooseveltu, da je Italija v vojni s Francijo in Anglijo.

CHURCHILLOV POTOMEC LADRONI

Londonsko pismo

Podobnost med očkom Winstonom Churchillom in sinčkom Randolphom je samo zunanja. Randolph Churchill ima danes 46 let; izgleda pa prav tako kot je izgledal njegov oče pri 65. letih. Je znatno bolj zavaljen, napihnen in izbist, kakor pa bi človek pričakoval pri njegovih letih. Pri razgovorih in samogovorih, ki jih ljubi nad vse, suva neprestano s svojo orjaško brado naprej. Njegove svetle modre, naravno vodene oči silijo ob takih priložnostih izven očesnih duplin. Njegov glas zveni hrapavo in pretirano.

Stari Winston Churchill velja za zastopnika staromodne vladavine; je v svojih nastopih očarljiv in v zasebnem življenju izredno obizren. Nasprotno pa je Randolph nepreračunljiv, jezikav, surov. O strpljivosti, ljubeznivosti, viteštvu, spoštovanju pred političnim nasprotnikom, o lastnostih, ki so Winstonu pridobile občudovanje med prijatelji in sovravniki, ni pri Randolphu niti sledu.

Edina lastnost, ki jo je podedoval po očetu, je nedvomna nadarjenost pri uporabljanju angleškega jezika. Ta jezik mu teče v govoru in pisavi z nezasičeno spretnostjo, s tehničnim briljiranjem pa tudi s popolno neotesanostjo. Randolph ne želi raniti svojih nasprotnikov, pač pa jih pobiti.

Med drugo svetovno vojno je bil Randolph brez dvoma zelo hraber britanski častnik, spreten in pаметen parlamentarec, srednjevrstni zgodovinar, danes je to časnikarski polemik, katerega se vse boji. V zadnjih letih je napisal o najrazličnejših državnikih, časnikarjih, političnih in drugih javnih delavcih kipe psovki in žalivke, kar je hudo neprijetno za staroga Winstona.

Randolph pa je naravnost obseden od zagrizenosti do popolne samostojnosti in neodvisnosti. Čeprav je član konservativne stranke, razgraja proti svojim pristajem z enako silovitostjo kot proti oponentom. Nedeljski št. »People« je bil obsojen na 5000 šterlin (8.500.000 lir), ker ga je list imenoval »prodanega pisarja«. Čeprav sodeluje pri listih »Evening Standard«, »Sunday Express«, ki imata kakih 8 milijonov naklade, nepada Randolph politična načela, ki jih zagovarjata oba lista.

Kljub temu Churchill ml. nima posebnega političnega vpliva. Nesmiselno bi bilo zatrjevati, da je Harolda Macmillana potegnil na predsedniško mesto, ali da je Ednu izpodrejal stolico. Res pa je, da Randolph Churchill sliši, kako trava raste. Pa ne tako, kot to razumemo na Slovenskem. To se po angleško pravi, da s svojimi podedovanimi stiki z vodilnimi politiki več izve in sliši kot katerikoli drugi časnikar. Če je res, da svoje ostre polemike in zgodbe zdičkira v nekaj minutah, je prav tako res, da nekaj ur na dan presedi ob telefonskem aparatu, da bi zvedel najnovejšo od Harolda, Philipa, Jima in Jonnyja. Tako največkrat izve, kdo je določen za razna mesta in funkcije, še preden se o tem drugim časnikarjem niti ne sanja.

Randolph Churchill se je v vsej svoji

Gospodinjki nasveti

Selena je zelo okusna in zdrava jed. Se bolj je zapeljiva, če otsanejo rezine tudi snežno bele. Tako seleno dosežemo, če jo olupimo pod curkom tekoče vode in rezine takoj položimo v kis. Sele nato dodamo vse potrebne začimbe in olje.

Pečenko, ki jo želimo ohraniti, pa nimamo na razpolago hladilnika, ohranimo nekaj dni tako, da pečeno meso položimo v lončeno posodo in ga polijemo čez in čez s tekočo mastjo. Lonec postavimo na hladan prostor.

Limone so dvakrat bolj izdatne, če jih pred uporabo za nekaj časa položimo v nekoliko segreto vodo.

časnikarski karieri, ki traja že dobrih dvajset let, samo enkrat opravičil. To se je zgodilo pred nekaj tedni. Socialistično parlamentarko dr. Edith Summerskill, ki je za časa suškega oboroženega spora obsojala vodstvo britanskih čet, je Randolph obdolžil, da jo je Naser podkupil. Ko mu je zažugala, da ga bo spravila pred sodnike, ji je nemudoma poslal odprto oprostilno pismo.

Vtis, ki ga dobi človek ob prebiranju njegovih polemik, se popolnoma ujema s tem, kar človeka preseneti ob poslušanju njegovih govorov ali pa na televizijski zaslonki. Nehote človek pri tem misli na znamenitega slona v trgovini porcelana. Brezobzirno obmetava partnerje v vsem dovoljenim in tudi nedovoljenim sredstvi. Stalno izgleda prav tako bojevit kot slabe volje. Hudobni pridevki so njegova specialiteta. Ob vsaki teki priložnosti izgleda, kot da je pravkar popil dva obilna kozarčka »udega žganja. Poglej nanj ni prav nič božanski in le težko si je predstavljati, kako izhaja galantni stari mož s svojim nevljudnim, divjim potomcem.

Revež št. 1: Palmiro Togliatti

Kdo so bogati in kdo revni Rimljani? Na to vprašanje odgovarja rimska davčna uprava, ki objavlja — kot se to dogaja tudi pri nas — sezname davčnih prijavnin.

Najtežji rimski bogateži ni morda kak Colonna, Orsini ali kak podoben član član rimske aristokracije, pač pa industrialec Francesco Palme, o katerem le maloštevilni Rimljani vedo, da sploh obstoja. Ta gospod je svoje letne dohodke ocenil davčni upravi na 198 milijonov lir in je s tem uradno najbogatejši Rimljan.

Na drugem mestu je vdova rimskega bankirja in založnika Armenise s 158 milijoni letnih dohodkov. Tretji je DDT tovornar, Parodi Delfino, s 105 milijoni lir.

Sele za temi »buržujski« prihaja na vrsto rimska aristokracija: knez Filippo Dorja-Pamphili z 71 milijoni, knez Alessandro Torlonia z 58 milijoni in knez Francesco Ludovissi-Boncompagni z 28 milijoni lir.

Tudi filmske dive in zvezdniki so kar dobro preskrbljeni: De Sica 74 milijonov, Totò 20 milijonov, Sofia Loren 16 milijonov, Anna Magnani 11 milijonov lir.

Popolnoma drugačna pa je podoba, če si ogledamo premoženjsko stanje rimskih politikov. Med najtežjimi je edini trgovinski minister Campilli s 27 milijoni letnih dohodkov. Senatni predsednik Merzagora ima 8,5 milijonov letnih dohodkov, finančni minister Andreotti 5,9 milijonov, bivši ministerski tajnik Scelba 2,3 milijona, generalni tajnik KD Fanfani 2,1 milijona, Saragat 1,9 milijonov, Pietro Nenni 1,4 milijona lir.

Komunisti so vsi po vrsti pravi »reveži«. Taki so namreč tudi tisti, o katerih je splošno znano, da so kar dobro podloženi. Senator D'Onofrio ima komaj 480.000 lir letnih dohodkov, poslanec Scoccimarro 240.000, poslanec Amendola 80.000 itd.

Največji »revež« pa je Palmiro Togliatti, čeprav ima lastno, zelo razkošno vilo, sijajno avtomobilsko vozilo in je srečen lastnik redkih umetnin. Njegovi letni dohodki so tako mizerni, kot dohodki brezposelnega delavca. Palmiro Togliatti ne plačuje nobene dohodnine. In vendar bi rad državo, ki z njim tako širokoročno postopa, najraje pogljal na bobne. Komunistična hvaležnost pač!

Le nobenih hudih besed čez ladrone! Ze samo besedo je težko posloveniti. »Zeparjka« — beseda je vse preveč preudarana, preveč vsakdanja! Kar uganjajo meapeljski ladroni, je obrt, podedovana skozni pokolenja. Zahteva temeljitega učenja in strogega izpolnjevanja pravil. Po končanem delu pa je prav tako nujno potrebno kesanje in spoved! V teh naših gangsterskih časih so, primaruha, ladroni še edini vitezi svoje bratovščine.

Glavna sezija pričrjenca z nošnjo srajc. To se pravi od trenutka dalje, ko gospodje ne nosijo več jopiče, oziroma ne nosijo svojih listic v jopičih, pač pa v zadnjem hlačnem žepu. Vražje zapeljiva zadeva, če ostane hlačni žepni gumb nezapet...

Ugolino Cercaborse je imel nekaj slabih izkušenj z moškimi jopiči, zato se je specializiral na ženske torbice. Ta posel pa je kaj dvomljive vrednosti. Zenskam je namreč vse drugo neprimerno važnejše prenašati s seboj kot pa denar. Včasih je drobiža komaj dovolj za tramvaj. Na Dantejevem trgu sreča človek samo najboljšo publiko. Tam človek le redkokdaj seže mimo...

Medtem ko jo je Cercaborse rinil proti domu, so njegovi dolgi prsti z vso ljubeznijo božali fino usnjato žensko torbico v obilnem hlačnem žepu. Hudo ga je srbelo, da bi pogledal, kaj je v torbici. Vendar se je junaško upiral zapeljevanju. Zelezno pravilo ladronov pravi: Plen je ženska zadeva! In tako je Ugolino stopal po kamenitih in izglednih stopnicah navzgor. Tu je postavil torbico na mizo.

Kot jastrebi na kokošje dvorišče so udarili trije, štirje otroci iz mračnih kotov in s starokovnjašimi prsti tipali po torbici. No, pa jih je mama z veliko od-

ločnostjo odrinila in se polastila plena. To je njena nezapisana pravica. »Kaj je to vse?« je z omalovaževanjem pripomnila. Nato pa je odprla zaporo, obrnila torbico in stresla vsebino na mizo.

Mojster Ugolino Cercaborse je obstrmel. Težko glavlo si je podložil z zaprtimi pestmi in molče zrl predse. V tem trenutku se ga je že lotilo kesanje. Z enim očesom pa je le natančno prešteval bankovce, ki jih je z olinjenim kazalcem drugega za drugim polagala zajetna mama na mizo: deset, petnajst, dvajset, trindvajset tisoč lir! Za možko listino bi bilo to precej mršav plen, za damsko denarnico, per l'amor di Dio, je to pravo premoženje.

Po mračni, amazani kuhinji se je pričel raztezati slasten duh. Amira je odprla malo razkošno stekleničico in se z vsebino izdatno poškopila. Tudi drugim je privoščila duhtečo dobroino, in na skezanega očeta ni pozabila. »Eau de Guerlain«. Dusa je obračala malo kovinasto zrcalce. Piccina si je z rdečim upravljaljal ustnice. Carletto pa je piapopal s svilenim robčkom po zraku kot z zmagoslavno zastavico.

Mojster je ves skrušen gledal po mizi, ki je bila spet prazna. Pa ne popolnoma! Se papirček je ostal! Mehanično je Cercaborse zagrabil za vijoličasti papir in pričel prebrati.

»Carissima figlia!« Mati je pisala svoji hčerki (in ta hčerka je bivša lastnica torbice); mati je bolna, težko bolna. Leži v bolnišnici Gennaro. Ljudje vedo, kaj to pomeni. Kljub temu je svoji hčerki poslala denar. Morda so bili to zadnji prihranki, ki jih je še imela. »Obrzi to malenkost.« je pisala signora Menazzi svoji hčerki. Kako lepo je to povedano, obrzi si to malenkost, carissima! Cercaborse si je pomencal oči. »Preberite tole, mamina!« je zastokal. Mamina, ki je mešala polento, je vzela pismo in ga prebrala.

»Ugolino!« je jezno zasopihala, »zakaj pa bolje ne paziš? Kaj nisi takoj opazil, da je mati te gospodične bolna? In da ta bolna mati...«

»Kako naj vendar kaj takega opazim sredi dela, mamina?« jo je prekinil Cercaborse in tajil solze, ki so silile na dan. »Saj je bila vendar tako čedna gospodična... in kdo bi si mislil... per l'amor di Dio... to je vražje nerodna stvar! Kako že piše? Obrzi to malenkost, carissima!« Cercaborse se je postavil pred ognjišče in dejal: »Prosim te, mamina, kako naj revše obrzi to malenkost, če pa sem... če sem...«

Amira je prečitala pismo. Dusa ga je prebrala Carlettu. Iz vseh ust so vrel vzhdi, samo mamina je ostala molčeca. Teda pa je Carletto položil svileni robček spet na mizo, Piccina je odložila barvnik, Dusa zrcalce, Amira stekleničko.

Cercaborse je ostal brez besed, le z obema rokama je kazal na otroke. Kaj ni naravnost čudovito vse to, kar se dogaja? Božji mig! Teda je mamina segla globoko v žep širokega krila in izvlekla z vzhdi na dan zmečkane bankovce. »Trindvajset tisoč lir, Ugolino! Dovolj pokore za vso sezijo, slišiš, Ugolino? To so predurjmi za najmanj sedem torbic, capito!«

»Capito!« je pokimal Cercaborse, medtem ko so mu solze polzele po neobritem obrazu. »Obrzi to malenkost, carissima!« je jokaje jecljal, pobral denar in vse ostalo v torbici in se s težavo dvignil...

V botaničnem vrtu, ki je čez poldan brez nadzorstva, se je Cercaborse zvelike skozil stransko odprtino do oddaljene vrtno grede in s pipcem porezal velik šop tulipanov. Tak se je čez nekaj časa javl v bolnišnici Gennaro. »Kaj gospo Menazzi!« je odločno dejal vrtarju.

Ta je z mezuapanjem premeril ladrona od vrha do tal: »Tulipane, in torbico tudi?«

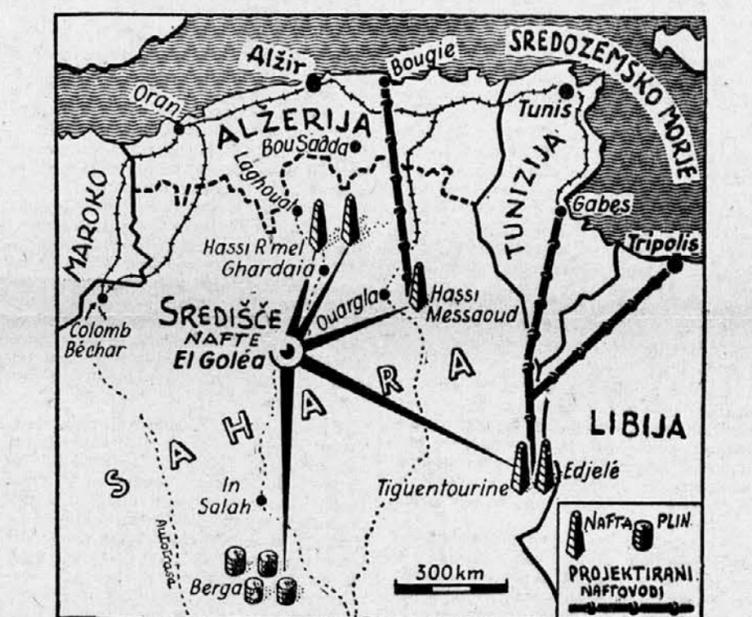
»Da, tudi torbico!« je skozil zobe odgovarjal Ugolino Cercaborse jezno, stisnil vrtarju v roke tulipane in torbico ter odšel.

Sahara odkriva svoja bogastva

Ze nekaj mesece prevladuje po vsej Franciji priljubljeno geslo: »Bodočnost Francije leži v Sahari.« Poročila francoskega tiska in tudi izjave novega ministrskega predsednika Bourges-Maunourya so glede bodočnosti severnoafriške puščave Sahare izredno optimistična. Veliko notranje državno posojilo naj bi omogočilo izvedbo obširnih in morda za vso Evropo izredno pomembnih načrtov za razvoj Sahare. Verjetno sama francoska finančna sredstva niti ne bodo zadoševala, zato bodo vključili v načrte ne samo evropski, pač pa tudi ameriški kapital.

Francoska vlada je imenovala posebnega saharjskega ministra, nekdanjega državnega podtajnika v ministrstvu za narodno obrambo, Maksa Lejeunea. Lejeune je prav tako kot Bourges-Maunoury zagovornik mišljenja, da je treba alžirsko vstajo zadušiti, ker bi si Francija samo na ta način lahko zagotovila prost dohod do saharjskih bogastev. Tako francoski ministrski predsednik, kot mnogi drugi Francozi smatrajo, da ključ do Sahare ne pomeni samo gospodarsko-ozdravljenje Francije, pač pa tudi zmagovalni konec alžirske vstaje. Nasprotniki teh zamisli pa pravijo, da je treba vstajo najprej končati. Če to ne gre z orožjem, potem pač politično s pogajanj. Sele potem, pravijo ti krogi, bo mogoče misliti na izkoriščanje Sahare, ne da bi obstojale nevarnosti, da bi se delo z novimi nemiri spet podrl.

Brez dvoma skriva saharjski pesek pod svojo površino neizmerno naravno zaklada. Samo zaloge v okolici Hassi Messaoud cenije na 100 milijonov ton nafte. Mnogi mislijo celo, da je v Sahari najmanj toliko nafte kot na Bližnjem vzhodu. Prva dva vrelca, ki sta že v obratu,

dobavljata dnevno okrog 800 ton nafte. V bližini Hassi R'mel (zahodno od Hassi Messaoud) je na razpolago toliko zemeljskega plina, da bi z njim lahko oskrbeli vso Alžirijo. Južno od tod, v bližini marokške meje, so geologi našli neizmerno zalogo železovca, bakrene rude in cina. Poleg tega domnevajo, da je tam tudi ležišče urana.

El Golea, najjužnejše alžirsko mestec - 1000 km od alžirske prestolnice, je postalo središče industrije nafte.

Pogodbe o Skupnem evropskem tržišču so vezane tudi na Saharo. Bodoča Evropa ne bo več odvisna od muhavosti diktatorjev na Bližnjem in Srednjem vzhodu, in prav tako njeno gospodarstvo ne bo več v rrokah hruševske milosti. Sahara je bodočnost ne samo Francije, pač pa Evropi.

Vsi upi, ki so vezani na ta odkritja, so sanje bodočnosti. Te sanje se bodo uresničile le, če bodo v Alžiriji umolknil topovi.

POD ČRTO

KREPOSTI IN VRLINE komunizma in rdečih tiranov

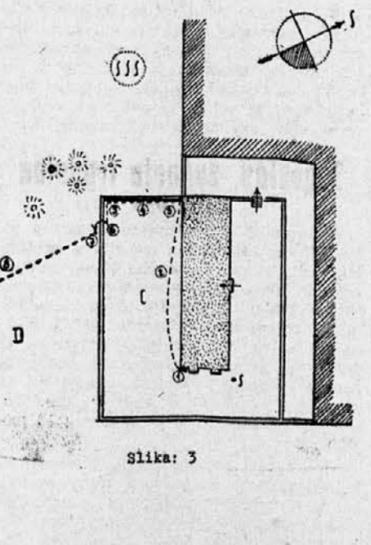
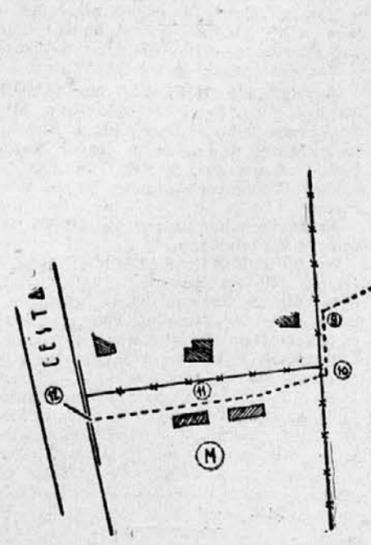
Ing. Miran Engelman

V.

Tečem: 1., 2., 3., v 3. po dežnem žlebu navzgor, izkoriščujoč v dani hitrosti fadsadne motive poslopja in s pomočjo električne napeljave za ponočno razsvetljavo žarometov sem se povzpel vrh zidu v 3., pogledal doli na drugo stran zidu »VOLKU V ZRELO«, v »SSS« (na sliki), pregledal fotografirano, trenutno sliko in gilbanje straž, umaknil še v istem hipu glavlo z zidu nazaj in viseč na notranji strani, z rokami pretekel po zidu razdaljo 4., oprajoč se z nogami na žico nočnih žarometov, ki je tekla v dosegi nog, se obrnil v točki 5. in nadaljeval še vedno viseč s telesom znotraj, isto premikanje za približno dva metra od vogala, da čim bolj preprečim vidnost z dvorišča »SSS«, ko bom prelezal jetniški zid. V 6. sem zopet pomolil glavlo čez zid, takoj z očmi določil zavezniške za kritje v mogočnih smrekah in borih na vrtu, izbral za tisti dve sekundi najbolj varno točko 7., se prevahil urno preko zidu in skočil neslišno, v vrt »Da na mehko zemljo, tekel v določenem kotu v smeri 8., da me straža ne opazi, ki je stela na vrtu pol v hrbet in njen pogled izvor zornega kota, tekel sem sklonjen dalje do visoke kvadratne žične mreže, ki je imela na vrhu večvrstno bodočo žico in se uredel na tla v 9. Visok vrh z bodočo žico me ni zanimal. Plazil sem se urno v travo ob žični meji in prišel do mesta, ki

sem ga iskal: kakršnokoli okvaro v mreži pri tleh, povzročeno po oksidaciji. Celo dva kvadrata sta manjkala in zraven okoli 40 cm dolga, privita deska. Hitro sem odpel nekaj več kvadratov žice, priključil na desko in odprla se je odprtina,

njo, da misem mislil več na nobeno zapreko, ki bi me mogla zaustaviti. Tudi če bi prišel do novega zidu, sem verjel, da bi neovirano, kakor skozni grmovje prebrlel skozenj na drugo stran, kot v otroških pravljicah. Tekel sem po vrtni

Slika: 3

da sem se za silo prevlekel skozni, saj sem bil izredno suh, in čeprav me je žica ranila do krvi, kar pa nisem prav nič čutil. Nahajal sem se še v drugem vrtu »M«. Se vedno tišina krog in krog in krog. Moralna zavest moči je dosegla tako stop-

travi že z dvignjeno glavlo, mišice so bile ob dotikajoči svobodi neverjetno spočite, vse telo mrno, kot da tečem jutranjo večjo za maratono. Pretekel sem speče hišice v vrtu 11., do naslednje, navdane prepreke, slekel nogavice, jih dal v

žep in z lahkoto stopil na cesto: 12. Vse skupaj je moglo trajati največ 3-4 minute. Dosegel sem svobodo, stal sem sredi ceste...

Svet je bil pred očmi — odprt, otipljiv, razprostran in z obema rokama stezal po meni. Svoboda! Nisem zato več tekkel, hodil sem umerjeno s presenečeno samozavestjo in z občutkom, da uravnotežen korak vodijo nezadržne nadzemske sile. Zatrepetal sem v strahu, če res morda nisem že mrtev, s tolikšno lahkoto sem prestopal po cesti vseh ljudi. Vse, kar sem videl, se mi je zdelo elastično, mehko, naslikano v prostoru z barvami in celo v tridimenzionalnih melodijah — ne vem, če bi Walt Disney znal kaj podobnega — jetnišnica pa pusta, zapuščena, tiha, mrtva kakor grob, zadaj za menoj — prazen zaklet grad, brez življenja, nasproti blestečemu stvarstvu, v katerem sem se utopil, vnilil ali vtihotapil nekje skozni špranjo in izgubil — novim, neverjetnim dogodkom naproti...

Tam, kjer je svoboda, je moja domovina.
Benjamin Franklin
Kjer ni svobode, tam je moja.
Thomas Paine

Nihče naj mi zato ne zameri, da ze razliko priznanja demokratskega predsednika vrhovnega sodišča, dr. Earla Warren, o pomanjkljivosti pravice na svetu, predstavljene v uvodni besedi, skromno očitam zatrdilo komunističnih ideologov: »Kje je tista pravica?«, ki pravijo, da še v tako začetni komunistični državi, ne samo, da ni pomanjkljiva, kot je na Zahodu, ampak je celo točneje

premočrtno, neupogljivo in pravičneje zadržana in z večjo varnostjo za posamezno človeško življenje!

Postopanje, ki je bilo pri delnem ali celotnem procesu ugrabljenja izvršeno in zagrešeno nad enim samim primerom človeškega življenja, z vso ilegalno brutalnostjo in z vsem razpoložljivim državnim aparatom — v imenu vsakega ugrabljenca posebej zastopam in imenujem: »PO ZAKONU NASILJA«.

Definicija je točna, jasna, neomajna, tudi če obvelja pravilo, s katerim je FLRJ med debato na svetovni konferenci za človeške pravice leta 1948 pripravila odprta vrata s formuliranjem lastnega, komunističnega koncepta o človeških pravicah, kjer polaga roko nad življenjem vsakega posameznega Jugoslavana v imenu višjih ciljev... medtem ko zaključni tekst ali besedilo podpisane deklaracije o človeških pravicah prizna osebno individualnost, ki jo ima v imenu svobode v s a k d o, ki pripada tisti veliki družini, ki se imenuje človeštvo.

»NASILJU PA SE JE TREBA UPRETI«, nalagajo vsem vsi človeški zakoni vseh časov, vseh držav in vseh ideologij... tako začne tisti del knjige, ki vsebuje najbolj tvegan beg iz ječe, izredno tvegan zato, ker so bili uporabljeni in izražani državni zapor in državni uradniki za uspešno tajnost in popolno varnost protipravnega eksperimenta z uvojenim človeško žrtvijo — in to v dobi proglašanja zakonov najnežje zgodovinske svobode, kar so jih doživele jugoslovanske dežele. (Konec prihodnjic) (Celotni ali delni ponatis samo z dovoljenjem pisca!)

Nič novega v diktaturi komunizma

TRŽAŠKI PREPIHI

List »Sovjetskaja Rusija«, ki izhaja v Moskvi, je pred kratkim resno grajal znanega ruskega pisatelja Ilijo Ehrenburga, ker si je ob neki priložnosti drznil izjaviti, da je strogo komunistično nadzorstvo na kulturnem področju krivo, da ne more danes najti resnice v delih sovjetskih pisateljev.

Ceprav smatrajo Sovjeti Ehrenburga za enega svojih najboljših pisateljev, ni to prvič, da ima sitnosti s partijo. Ze enkrat prej ga je partija obsodila, češ da je zasel v zmotu, ker se ni držal linije partije, kot da bi umetnik moral ustvarjati kar po naročilu!

Partijski prvaki so pred leti posebno kritizirali njegov roman »Talenja«, kjer je pisatelj prikazal številne pogrške sovjetske družbe ter posebno obsodil policijsko nadzorstvo, ki ga partija izvaja nad umetniškim delom.

V zadnjem času je Ehrenburg znova dvignil svoj glas proti komunističnim literarnim kritikom, češ da ocenjujejo dela zahodnih pisateljev skozi partijska očala, namesto da bi vrednotili njihovo pravo literarno ceno.

Slednjič je Ehrenburg »zašel v zmotu«, ko je govoril o pisateljici Lidiji Sejfulinovi in njenem delu. Ob tej oceni je menda dobesedno izjavil: »Nič ne bo v njenih delih našel laži. To je njena velika zasluga! Zdel se nam v delih naših pisateljev ne nudi čisto priložnost prebirati resnice...«

Po takem poraznem priznanju enega najboljših ruskih pisateljev, si lahko vsakdo misli, koliko je resnice v kilometrskih člankih naših domačih komunističnih pisarjev, ki se trudijo, da bi izgledali čim bolj prepričljivi in resničnejši. Kot izgleda so se pa zadnje čase večkrat vsteli, ker so ljudje prej izvedeli resnico, kot pa je komunističnemu tisku uspelo pričakati strizirano resnico iz Moskve.

Komuniste zadene »živó, kadar se pojavi »deviacionizem« med kulturnimi delavci in se posebno med takimi, ki so se zdeli stodoletno predani partiji. Prav zato lahko beremo v majski številki »Komunist« svariščo takim pisateljem, naj ne poskušajo posnemati kitajskih razumnikov, ki so prav tedaj začeli odkrito kritizirati režim. »Komunisti« opozarja ruske pisatelje, da vladajo v Rusiji drugačne razmere kot na Kitajskem in da bo vsak prekršek strogo kaznovan.

Nov dokaz, da se hruščevstvo bistveno ne razlikuje od stalinovstva.

Še enkrat: komunistična hvaležnost

»Politika sovjetske komunistične partije je vedno pravilna, in tisti, ki se ji upirajo, se motijo in jih je treba odstraniti. To je bila prva razlaga poglavarja italijanske komunistične partije, Palmira Togliattija, po razglasitvi likvidacije Molotova, Malenkova, Kaganoviča in Sepilova.

Za Togliattija in KPI so moskovski dosodnji zgoj mogočna posledica sklepov XX. kongresa boljševiške partije. Vse, kar se je v Moskvi zgodilo, je za Togliattija »samo pravično in naravno«.

KPI sprejema in ploska — kot vedno — slepo in vdano tudi zadnje moskovsko verzijo. Ta suženjska pripravljenost Togliattija, da navdušeno priklama vsaki kremejski odločitvi, popolnoma odgovarja tisti njegovi politiki, ki jo izpolnjuje že 30 let. Saj se ima Togliattij za svoje razmeroma dolgo politično življenje zahvaliti prav tej politiki.

Togliattij je že od l. 1926 dalje generalni tajnik KPI. Verjetno je to najstarejši poglavar med vsemi političnimi strankarskimi poglavarji Evrope. Njegov

vo politično sedalo je na poglavarstvo stalo trdnješe prilepljeno kot pa je bilo sedalo izobčenega Molotova. Molotov je bil v Moskvi najboljši Togliattijev prijatelj in zagovornik. Molotov »bil tisti, ki je preprečil, da Stalin Togliattija — kot je nameraval — ni imenoval za generalnega tajnika Kominforma. Ta funkcija je bila za Togliattija skrajno neprijetna in prav tako nevarna. Ostati bi moral v Sovjetiji, kjer so že toliko velikim obglavili ali pa jih poslali v Sibirijo na prisilno delo. S pomočjo Molotova se je Togliattij vrnil v Italijo in si rešil glavo.

Iz gole hvaležnosti ponavlja sedaj Togliattij Hruščevu obtožbe proti Togliattijevemu osebnemu prijatelju in rešitelju.

Izostala intervencija v korist Džilasa

Prvega kongresa delavskih svetov v Titovi Jugoslaviji, o čemer je »Demokracija« obširno poročala, so se udeležile socialistične delegacije iz 24 evropskih držav. Tisti, ki je na ta mednarodni sestank polagal vse svoje upe in nade, je bil gotovo Milovan Đilas, nekdanji partijski ideolog Titove komunistične partije. Z vso upravičenostjo je pričakoval, da socialistične delegacije iz svobodnega sveta ne bodo zamudile priložnosti in se zanj zavzele pri diktatorski vladavini. Če se je namreč zanj izkazala komunistična zvestoba kot prazna fraza, obstoja v svobodnem svetu socialdemokratska solidarnost, ki se je vedno uveljavljala, kadar so političnega prijatelja nekje preganjali in zaprli samo zaradi njegovega prepričanja.

S svojim predlogom o uvedbi dvostrankarskega ustroja v Titovi Jugosla-

viji je Milovan Đilas vsekakor postavil mostičke do socialističnega tabora. Na tem mostu je z vso upravičenostjo pričakoval svoje duhovne zagovornike, katerim bi njegova usoda ne smela biti ravnodušna.

V resnici so se po prejetih obvestilih stvari razvijale tako, da bi Đilas ne bil razočaran. Brez kakršnihkoli dogovorjenosti so bili vsi socialdemokratski delegati pripravljeni, da solidarno posredujejo v korist moža, ki se je pogumno postavil v obrambo demokratičnih sploštev v Titovi Jugoslaviji.

V kolikor pa smo poučeni, je morala intervencija kljub vsemu odpasti. Svicarski delegat Jules Humbert-Droz je odklonil posredovanje v utemeljitvi, da se ne more vmešavati v zadeve tujih dežel.

Isti viri poročajo, da so bile za intervencijo vse ostale socialdemokratske delegacije. Svicarski delegat je bil svoječasno komunist, danes je socialdemokrat. Njegova politična pot je torej podobna Đilasovi, zato je njegovo obnašanje popolnoma nerazumljivo.

Finančna kriza komunističnega tiska

Reuter poroča, da je vodstvo KPI sklenilo ukinitve turinske in genovske izdaje svojega uradnega glasila »L'Unità«. Ukrep utemeljujejo s finančnimi razlogi. V bodoče bo »L'Unità« vzdrževala samo dve izdaji: rimsko in milansko. — Ze nekaj časa krožijo vesti o krizi komunističnega tiska. Nič čudnega! Komunistični tisk je samo se zvočilo sovjetskega tiska in ne nudi nepristranskemu čitatelju nobene objektivne sodbe niti o mednarodnih niti domačih dogodkih.

Iz tržaškega občinskega sveta

Razprave o proračunu za leto 1957 se nadaljujejo. Medtem prihajajo na dan še druge zanimivosti. Tako je na seji 19. t. m. nemiševac Teiner predlagal, da naj se župan Bartoli suspendira za dva meseca, da se razčisti očiček odnošno obtožba nekaterih demokrščanov, ki so v pisnu, objavljenem v »Corriere di Trieste« očitali Bartoliju, da je vabil na sestanek demokršćanske skupine za sv. Vid svoje ožje pristaše s papirjem in kuverto, ki jih uporablja kot tržaški župan. S tem da je župan Bartoli zagrešil težko kaznivo dejanje, ki se kaznuje z do 10 let ječe. Teiner je predstavljal svoj predlog z veliko vneto in med njim in županom je nastal prepir in kričanje, da je bila seja za poslušalce bolj zanimiva kot suhe številke pasivnega občinskega proračuna.

Svetovalec Pincherle se je nato v kratkih besedah spomnil na 20. obletnico Francovega napada na špansko republikansko vlado. Ker je hotel misovec Morelli kot tajnik MSI proslavljati generala Franca, je nastalo vpitje, ropotanje in vrščje, ki se je polegel šele, ko je Morelli odnehal.

Na seji 23. t. m. se je ves čas razpravljalo o sodnih izpraznitvah stanovanj. V marcu t. l. je namreč generalni komisar dr. Palamara raztegnil tudi na Trst zakonske določbe o sodnih izpraznitvah, ki veljajo v republiki. Zaradi tega bi morali vsi stanovalci, ki so bili pred vama letoma obsojeni, da morajo stanovanje izročiti gospodarju ali njegovi družini, ki ga nujno potrebuje, v doglednem roku zapustiti stanovanje. Tako bi bilo do konca leta 1957 700 takih izpraznitev v tržaški občini. Zato se je že večkrat go-

vorilo v občinskem svetu, da se zahteva ustavitve takih izpraznitev.

Na dnevnem redu sta bili dve resoluciji, ena s strani komunistov in levičarjev od jeseni 1956 in druga od občinskega odbora. Seja se je zavlekla do 11. ure zvečer. Govorilo je več govornikov. Med temi tudi občinski svetovalec dr. Agneletto, ki je v glavnem naglasil, da gre predvsem za to, da se doseže odgoditev vseh sodnih izpraznitev stanovanj in da se polagoma dovoljuje izpraznjevanje le v primerih, če dobi izgnani stanovalec drugo stanovanje. Kakor je bilo obrazloženo, bo v Trstu do konca leta 1958 na razpolago tisoč ljudskih stanovanj. S temi stanovanji bo mogoče preskrbeti stroho vsem onim, ki bi v tem času prišli na vrsto za izpraznitev. Tedaj je treba osredotočiti vse sile na to, da se pri generalnem komisarju doseže za sedaj odgoditev izgovov.

Pravi, da je generalni komisar izjavil, da ne bo za Trst izdal drugih šestih stanovanjskih predpisov kot so v Italiji. Toda gospodu general komisarju je treba predočiti, da se nobeno mesto v Italiji ne nahaja v tako kritičnem položaju kot Trst. In ta edinstveni tržaški položaj je treba upoštevati! Dr. Agneletto je naglasil, da bi bilo zastoj zahtevati od generalnega komisarja revizicijo praznih stanovanj, ko se celo brani odgoditi izgone. S tako zahtevo po revizicijah, 12 let po vojni, bi samo oslabil in škodovali akciji za doseg odgoditev. Zato je boljše osredotočiti akcijo na to, da se izgoni odgodijo in dovolijo le tedaj, kadar je za prizadete na razpolago drugo stanovanje. Toda komunisti so vztrajali pri zahtevi po revizicijah, ker se je pač tako glasila njih resolucija. In ker je šlo za to, da se sprejme emotna resolucija, je bila sprejeta resolucija občinskega odbora z dodatkom od gospe Gruber-Benco, da se naj zahteva na koncu še revizicija stanovanj in prepreči vsaka spekulacija s stanovanji.

Toliko se v Trstu zida, da se je po vojni skoro sezidal en drugi Trst, in vendar je preko 15 tisoč družin, ki prosijo za stanovanja. Pa je vendar prebivalstvo po vojni naraslo le za 20 tisoč enot, od teh 15 tisoč od leta 1955 sem.

Na seji dne 24. t. m. je obširno govoril dr. Agneletto o proračunu. Govor bo mogoče prihodnji št. 1. Za današnje povemo samo to, da je zastopnik SL izjavil, da bo načelno glasoval proti proračunu in je to svojo odločitev z neizpodbitnimi argumenti tudi utemeljil.

Jugoslov. zunanja trgovina v I. 1956

Po uradnih statističnih podatkih za leto 1956 je Jugoslavija izvozila v preteklem letu blaga za skupno 97,011 milijonov din. Uvoz pa je v istem obdobju znašal 142,243 milijonov din. Trgovinska bilanca potemtakem izkazuje 45,232 milijonov pasive. Pri tem je seveda treba upoštevati, da odpade precejšen del uvoženega blaga na ameriško pomoč, ki je znašala v tem letu 32 milijard din. Dejanske pasive je bilo torej okrog 13 milijard din.

Pri uvozu so predstavljale surovine, tekoča olja in polizdelki 51 odstotkov vse uvožene vrednosti. Zitarice so uvozili iz Združenih držav za 30 milijard din, stroje za okrog 20 milijard din. Zivil je Jugoslavija uvozila za 45 milijard din. Izvozila pa je od skupnega izvoza 21,3 odst. poljskih pridelkov, 58,2 odst. industrijskih proizvodov, 23 odst. surovin (les, baker, aluminij).

Jugoslovansko poljedelstvo je kljub

Spričevalo

Stanko Krtina, generalni ravnatelj velikega socialističnega podjetja v našem mestu, je bil ves razkačen. Sin je iz gimnazije prinesel spričevalo, ki mi delalo časti ne očetovi hiši ne socialistični družbi.

»Marsikaj sem že doživel, Toni,« je z osornimi glasom nahnul svojega sina razkačeni oče, »ali dve petici, to je že od sile! Kako se boš ti pretoikel v življenju, res ne vem. Zapomni si, da tudi socialistični študenti niso neusahljivi! Kako moraš biti v šoli tako zanikr?«

Toni je svojemu očetu uporno zrl v oči. »Ali ti, očka, sploh še veš, kako poteka današnje izpraševanje? Mislim, da bi ga tudi ti polemil.«

»Nesramno seme,« je kričnil generalni ravnatelj. »Kaj ti me boš porival med ignorante, bedak? Kaj smo na Ruskem?«

»Oprost, očka, ampak kar rad bi te imel pred katedrom pa bi videli, kako bi se tebi godilo. Ti si že pozabil, kako je bilo pred partijskimi izpiti, jaz pa se še dobro spominjam, kako si preklinjal. Hočeš, da poskusiva?«

»To se lahko zgodi takoj,« se je zadržal generalni ravnatelj. »Sprejemam tvoj predlog, izprašaj me lahko v vseh predmetih, jaz sem pri maturi izdelal z odlično.«

»Izvrstno,« je dejal Toni. »Sedi, Stanko Krtina. Pričela bova kar z zgodovino. No, recimo, kaj veš o španski nasledstveni vojni?«

»Hm...« je dejal generalni ravnatelj, »bilo jih je več. Vojskavali so se menda... Španci in Avstrijci...« Generalni ravnatelj je globoko premišljeval. Kaj je že vedel o Španiji? Karmen, je tuhtal, in Don Juan, Inkvizicija, Krištof Kolumb.

Pravzaprav ta niti ni bil Spanec. Pa še neka prismojena kraljica, Johana ali Izabela... Ampak španska vojna za dediščino... Ta mu je čisto izpuhtela...

»Hvala, dovolj,« je hladno dejal Toni. »Morda bo kaj več uspeha v geografiji. Morda bi mi naštel Sundsko otočje?«

Generalni ravnatelj je trdovratno molčal. Naslovi njegovih publikacij sežejo komaj do Škoplja in Rima. Od Trsta do Beograda bi lahko naštel vse postaje, prav tako pa tudi od Trsta do Firenc in celo nazaj...

»Koliko držav štejejo Združene države?« je želel vedeti sinko.

Možgani generalnega ravnatelja so vrel. »Texas,« je dejal. »Texas in Ohio — in Peru.« Če bi me vprašal po državah Sovjetije, je si mislil, bi znal še manj. Pred desetimi leti sem jih znal še vse na izust, danes pa to ni aktualno.

»No, Peru bo verjetno, kljub ameriškem imperializmu, še vedno država Južne Amerike,« je ironično pripomnil Toni. »Hvala — no, pa kaj drugega. Morda ti je matematika bolj pri srcu, z njo imaš vsekakor več opravkov. Kako dokazemo veljavnost Pitagorovega izreka?«

»Nič lažjega,« je vzkliknil generalni ravnatelj z vso naglico. »A plus B na kvadrat je A kvadrat plus 2 AB plus B kvadrat.«

»To je izrek, ampak dokaz?«

»Čemu bi bil vendar potreben?« se je razjel generalni ravnatelj.

»Zato, da profesorji lahko trpinčijo učečo se mladino. Na žalost ti ne morem pomagati, Stanko Krtina. No, morda pa boš vedel, kako računamo logaritme?«

Logaritmi, je premišljeval generalni direktor, to so nekatere tabele za logaritmiranje — saj to je vendar vse v knjigi — niti pojma nimam, kako se s to ropičjo postopa.

Toni se je kar počel od veselja nad mukami svojega očeta. »Najbrž bi bil popolnoma brezupen vsak poizkus, da bi mi poslovenil neka verzija iz Sofoklejeve Antigone, kaj? Le pogum, mladenič! No, poskusiva: Aktis selju to Kalliston heptapylo phanen Theba ton proteron phaos...«

Generalni ravnatelj se je strahovito razjel. »Grščina si človek vendar ne more zapomniti vse tja do mojih let.«

»Smetraš, učenec Stanko Krtina, da je slovensčina živ jezik?« je poizvedoval nesramnej.

»Kaj čvekaš neumnosti? Seveda!«

»No, potem se bova pa nekaj pomenila o slovenski literaturi. Ali bi mi lahko povedal vsebino Cankarjeve črtice »Zgodba o dveh mladih ljudeh?« Generalni ravnatelj je bil globoko užaljen. Tolikokrat je na Vrhniki, na poti iz Trsta v Ljubljano opazoval premišljujočega Cankarja, in vedno se mu je zdelo, da je poln neklepov proti ljudski oblasti. Sploh skrajno sumljiva figura... O njegovi črtici pa se res ničesar ne spominja: kdo ve, ali jo je sploh kdaj prebral, Cankar je vendar na smrt dolgočasen...

»Ali morda poznáš Shakespearovo dramo »Kralj Lear?« — »Seveda jo poznam.«

»O čem pa drama govori?«

»Kralj Lear ima tri hčere — ena se imenuje Kornelija, kako se imenujeta ostali dve, se ne spominjam. Ena je pravi angelček, ostali dve pa z očetom zelo slabo ravnata, in on blodi kot nor po gmajni...«

»To pa je res zelo jasna obnova,« se je rogal Toni. »Na žalost ti moram povedati, Stanko Krtina, da si v vseh predmetih popolna ničla. Škoda, škoda! Iz tebe ne bo nikoli kaj priča, učenec generalni ravnatelj Stanko Krtina!«

Gospa generalna ravnateljica je v tem trenutku planila v gospodovo delovno sobo. »Ali si videl Tonijevo spričevalo?« je jokala. »Dve petici!«

»No, in?« je spraševal generalni ravnatelj.

»Oprost, to je vendar škandal! In ti sedi tu kot štor! Kaj bo iz tega mulca?«

»Ljubi otrok,« je dejal generalni ravnatelj. »Ljubi otrok, današnje mladino šola vse preveč obremenjuje z učenostjo, ki je v življenju ne bo nikoli potrebovala. Končno znam še nekaj latinščine: non scholae sed vitae discimus — po slovensko: Ne za šolo, za življenje se učimo!«

Zibelka

G. Antonu Kostnapflu in gospe Ines se je rodila hčerka, ki so jo krstili za Katarino. — Cestitamoi!

PODPIRAJTE SDD

DVO- DO TRISOBNO STANOVANJE s šte uradniška družina brez otrok. Ponudbe sprejema uprava »Demokracije«.

ODRSKO PLESISCE novo za plesne prireditve na prostem izposoja lastnik. Telefonirati na št. 23828.

Odgovorni urednik: Prof. Dr. ANTON DABINOVIC Tiskarna Adria, d. d., v Trstvu

ZOBOZDRAVNIK Dr. STANISLAV PAULICA sprejema v svojem ambulateriju v ulici Rittmeyer 19, tel. 31-813 dnevno od 9-13 in od 17-19 ure

Nadloge v Padski delti

PISMO IZ ROVIGA

V Padski nižini je voda življenjsko vprašanje tamkajšnjega prebivalstva. Padska delta je povprečno po trikrat v dveh letih pod vodo. Ta nadloga je v tem predelu itinjše se posebno občutila zaradi velike obiljudnosti, saj šteje področje okrog 150.000 ljudi, kar predstavlja gostoto 235 prebivalcev na kv. km!

Nevarno življenje in trda borba za vsakdanji kruh, vse to je vtisnilo prebivalstvu svojevrstne značilnosti. Vsakdanje življenje v mnogem spominja na ameriške pionirje, ki so osvajali v novem svetu novo zemljo. Nezadržni nagon po neodvisnosti in dobrna porcija uporniškega duha, nekaj anarhizma, to je lik tukajšnjega človeka.

Z veliko energijo poskušajo z raznih strani okviriti to ljudstvo za določeno opredelitev. Ti poizkusi so najprej političnega značaja. Tako komunisti, kot demokrščani tekmujejo za lukajšnje duše. Komunisti obdelavajo prebivalstvo iz svojega središča v Rovigu, od koder oznanjajo nauke nihilizma. Cilj teh naporov je obromitev pridobitne delavnosti. Številne stavke poljedelske delavstva pretleko pamlad so zasledovale predvsem ta cilj. Petdesetdnevna stavka dni narjev je omrtvila poljedelsko delavnost in pognala številne družine v bedo in pomanjkanje.

Demokrščanski napori z enako energijo se v prvi vrsti naslanjajo na kmete, ki so na svoji zemlji ukoreninjeni. Pri tem igra odločilno vlogo agrarna preosnova, delitve zemljišče in melioracije.

Še važnejše življenjsko vprašanje Padske delte pa so nasipi, ki absolutno ne zadostujejo v obrambi proti vodnemu elementu. Minister za javna je izjavil, da

je nemogoče okrepiti 150 km dolge nasipe. Zakaj je to nemogoče, ni povsem jasno. Se hujsa pa je druga okoliščina. Otočja, ki jih tvori reka Pad, se menda za 10 do 15 cm na leto pogrezajo. Tako so se nekatera področja od velike poplave v jeseni l. 1951 pogreznila za polni meter. Srokovnjaki so mnenja, da obstoja neka povezava med izkoriščanjem zemeljskega plina (metana) in pogrezanjem zemeljske površine.

S tem pa nadloge še niso izrpane. Niti ob tako veliki katastrofi, kakršna je delto prizadejala pred časom, ni prenehalo politično sovraštvo. Tako se je zgodilo, da so dinarji mirno in križem rok gledali, kako deročje vodne mase rušijo nasipe. Med prebivalstvom vlada prepričanje, da so za tako zadržanje odgovorni komunistični aktivisti. Vsekakor so dinarji izjavljali, da jim niti v glavo ne pade, da bi reševali imetek skulakov.

Z uradne komunistične strani so sicer zatrjevali, da so proti pasivnemu zadržanju delavstva, vendar tudi po teh izjavah se delavci niso zganili. Gotovo gre tu spet za znamenito komunistično dvojnost. Javno govorijo za belo, naskrivaj ukazujejo črno. V mnogih primerih se je kmetom sicer posrečilo, da so delavce pregovorili za utrjevalna dela na nasipih, vendar je prispevalna propaganda zatrjevala, da vse to nič ne pomaga.

Pri vsem tem je treba mimogrede povedati še nekaj. Obe politični stranki sta poslali na opustošeno ozemlje vodilne pravke. Demokrščanski voditelji so bili hudobni in uradni, Togliattij pa se je obnašal kot med svojci. Kritiziral je oblast, dobrikl pa se je nesrečnežem, saj so kritike in prižigovanja tako poceni.